Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 173. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 11-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1956. ЦЕНТІВ 15 CENTS No. 173. VOL. LXIII.

СТІВЕНСОН ЗАКИДАЄ КОРУПЦІЮ РЕСПУБЛІКАНЦЯМ

В ОГАЙО ВИЯВЛЯЄ СПОСІБ, ЯК ЗЛІКВІДУВАТИ ФАРМЕРСЬКУ КРИЗУ

Кліфсайд Парк, Ню Джерзі. — Демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон почав свою виборчу кампанію на сході цієї країни великою промовою в Розваговому Парку „Палісади", в якій оскаржував республіканський уряд в тому, що підтримував корупцію в своїх рядах. Стівенсон навів приклад секретаря летунства Гарольда Е. Толботта, який зрезигнував із свого становища аж тоді, коли конгресова комісія почала вести проти нього слідство. Демократичний кандидат говорив про здогадну корупцію в уряді президента Айзенгавера по раз перший у своїй виборчій кампанії і не міг знайти численних доказів на своє твердження про те, що уряд підтримував корупцію в своїх рядах. Присутні в числі від 5,000 до 7,000 осіб гаряче вітали Стівенсона, якого представив губернатор Ню Джерзі Роберт Б. Майнер. Стівенсон заявив, що демократи напевно виграють цьогорічні вибори, бо Демократична партія, це партія молодих людей, які вміють поліпшувати ситуацію, хоч би вона навіть була і „добра". На приклад того він вказав на губернатора Майнера. Республіканці, казав демократичний кандидат, спочивають на лаврах в ділянці закордон. і внутрішньої політики, а тим часом ціни на товари конечні прожитку зростають, і якщо так далі буде, то вони зростуть на 9 відсотків до кінця цього року. — В суботу, 8-го вересня Стівенсон промовляв на Стейтовій Конвенції Демократів в Колумбусі, Огайо і виявив свій спосіб, як зліквідувати фармерську кризу, яка „загрожує знищити фармерський стан". Щоб зникла в цій країні криза в фармерстві, то, треба, в першу чергу, вирішити, що в інтересі країни треба затримати родинні фарми, які тепер, під час республіканського уряду, не можуть витримати конкуренції з великими фармами, і банкротують. Стівенсон виступав і проти тієї думки, що нижчі ціни на фармерські продукти нібито, причиняються до оздоровлення фармерства, бо зменшують фармерську продукцію і ліквідують ті менші фарми, які послуговуються перестарілими машинами. Стівенсон твердить, що не треба боятися великої фармерської продукції, бо надвишку тих продуктів можна роздати тим, що не мають харчів, і тут і закордоном. Демократичний кандидат пропонував роздати харчі тим, що їх потребують, збільшити видавати харчі для дітей в школах; створити „харчовий банк". На зборах в Спрінгфілді, Ілиной, Стівенсон обіцяв, що збільшить допомогу фармерам до 100 відсотків паритету та відновить місцеві адміністраційні комітети, які займаються фармерською програмою.

У ПЕРЕДВИБОРЧІЙ МАНДРІВЦІ

Адлей Стівенсон, демократичний кандидат на президента, почав уже передвиборчу поїздку по країні, виступаючи на багатьох вічах, зборах і прийняттях.

Совєти перевели новий вибух атомової бомби

Москва. — Совєтська пресова агенція ТАСС принесла офіційне повідомлення про переведення в понеділок 10 вересня ц. р. нового експериментального вибуху атомової бомби. Ці вибухи, мовляв, є зв'язані з „реалізацією наукової досвідної програми. Їх переводиться на великій висоті на теренах, віддалених від замешкалих місцевостей" — пишеться у тому повідомленні. Цей останній совєтський вибух є четвертим з черги у низці досвідів, що розпочались 24 серпня ц. р. Другий вибух відбувся 30 серпня, третій 2 вересня. Про перші три совєтські атомові вибухи повідомила була американська Комісія Атомової Енергії і говорив про них Президент на своїй пресовій конференції. Большевики загалі замовчали їх були, як і раніше робили це, зберігаючи, як це підкреслив през. Айзенгавер, „воєнну засекреченість". Щойно про цей останній вибух большевики вперше повідомили, знаючи, що всеодно світ дізнається про нього від Америки.

Передано Москві ноту в справі об'єднання Німеччини

Бонн. — Західньо-німецький уряд переслав совєтському урядові велику ноту в справі з'єднання німецьких земель, а копію тієї ноти передав ЗДА, Англії і Франції. Ця нота складається із вступу і 15 нумерованих частин. У вступі пригадується, що в липні мин. року на Женевській конференції „на верхах" голови урядів усіх чотирьох великодержав, отже й Сов. Союзу, погодились, що треба з'єднити Німеччину на базі вільних виборів „згідно з національними інтересами німецького народу й інтересами безпеки Европи". Проте від того часу не тільки нічого не вдіяно в напрямку з'єднання Німеччини, але, навпаки, совєтські лідери кількакратно в різних своїх заявах наче завернули з давнішої позиції та станули на позиції ворожі до з'єднання Німеччини. Німецька нота наводить всі ці совєтські заяви й полемізує з ними. Вона відкидає совєтський закид наче б відбудовання західньо-німецької збройної сили та приступлення західної Німеччини до НАТО були перешкодами для об'єднання. Нота звертає увагу, що кожна держава у світі має право втримувати армію для цілей самооборони, та що Західня Німеччина є єдиною у світі державою, яка не тільки відмовилась від продукції атомової чи бактеріологічної зброї, але й узагалі від виробництва всякої важкої зброї. НАТО, мовляв, не має ніяких агресивних замірів, а Західня Европейська Унія має, м. і. своєю ціллю контролювати обмежений стан збройних сил своїх членів. Західньо-німецька нота стверджує ще раз, що з'єднана Німеччина матиме право перевірити своє відношення до НАТО і взагалі визначити свою нову закордонну політику, як захоче. Зах. німецький уряд висловлює готовість дати різні гарантії безпеки Сов. Союзові в рямцях колективно-европейського пакту безпеки, що з'єднана Німеччина не буде небезпекою для СССР. Нота покликується м. ін. на т. зв. плян Ідена створити у Східній Німеччині знезброєну смугу. Нота, врешті, гостро полемізує з совєтською вимогою, щоб уряди „двох Німеччин" взаємно порозуміялись щодо об'єднання; у ноті різко таврується східньо-німецький режим, як узурпаторський та противнародний режим, проти якого є велетенська більшість східньо-німецького населення. На доказ, нота пригадує повстання у Східній Німеччині з 17 червня 1953 р. та постійний наплив втікачів із Східньої Німеччини, який в першій половині цього року осягнув в пересічі 23,712 втікачів місячно. Зах. Німецький уряд апелює до совєтського уряду не противитися об'єднанню Німеччини та не продовжувати цієї міжнародної і людської несправедливости.

Республіканці висилатимуть за демократичними промовцями свої „загони правди"

Вашингтон. — Голова Республіканського Крайового Комітету Леонард В. Голл повідомив, що і цього року республіканці висилатимуть вслід за демократичними промовцями свої „загони правди", які негайно спростовуватимуть неправди своїх демократичних противників. Так республіканці робили в 1952 році, коли після промов Трумана з'являлися незабаром республіканські сенатори або конгресмени та виясняли окремі проблеми зі свого становища. Тепер це вони будуть робити те саме після промов Трумана та інших демократичних промовців. „При допомозі пресових конференцій та публічних зборів, казав Голл, треба буде спростовувати невірні твердження та пригадувати дійсні факти демократам".

Суддя Найвищого Суду ЗДА Мінтон відходить на емеритуру

Вашингтон. — Суддя Найвищого Суду Шерман Мінтон повідомив 7-го серпня, що з днем 15-го жовтня відійде на емеритуру з огляду на злий стан здоров'я. Суддя Мінтон повідомив президента Айзенгавера про свою резигнацію в окремому листі. Мінтон 20-го жовтня ц. р. матиме 66 років, і впродовж останнього року ходив при допомозі палиці. Його займенував на становище судді Найвищого Суду колишній президент Геррі С. Труман. Президент Айзенгавер подякував йому за працю на тому високому становищі та побажав доброго здоров'я в дальшому житті та вдоволення. Резигнація судді Мінтона дасть можливість президентові Айзенгаверові наименувати вже третього нового суддю в Найвищому Суді ЗДА; досі наименував він Ерла Воррена та Джана Маршала Гарлана. Чотири судді НС наименовані президентом Ф. Д. Рузвелтом (Гюго Л. Блек, Стенлі Ф. Рід, Фелікс Франкфуртер і Вільям О. Даглес), а два Геррі С. Труманом (П. Кларк і республіканець Гарольд Г. Бартон).

Понад 100 мільйонів належить в цій країні до релігійних громад

Ню Йорк, Н. Й. — Перший раз в історії цієї країни число осіб, які належать до різних церков та синагог, переступило число 100,000,000, бо в 1955 р., як подає Річник Крайової Ради Американських Церков, число всіх зарестрованих виносило 100,161,529 осіб, або 60.9 відсотка всіх жителів ЗДА. Число вірних збільшилося на 2.8 відсотка, а число населення в тому самому часі збільшилося тільки на 1.8 відсотка, згідно зі статистикою, яку подає Крайова Рада Церков. Ця статистика подає дані з 258-ох всіх релігійних деномінацій. Але ця статистика не віддзеркалює дійсного стану релігійности в цій країні, бо різні віровизнання різними способами обраховують число своїх вірних. І так католики зараховують всіх тих, які охрестили в їхніх церквах, а протестанти тільки тих, які є дійсними членами їхніх релігійних громад, цебто осіб в віці понад 13 років, отже понад 30,000,000 дітей, які ходять до протестантських недільних шкіл, не є зароховані до релігійних громад. Згідно зі статистикою до протестантських віровизнань належить 58,448,567 осіб, римокатоликів — 33,396,647 осіб, жидівської віри — 5,500,000 осіб, православних — 2,386,945 осіб.

Владика Мстислав відвідав Союзівку

Союзівка, Кергонксон. — Архиєпископ Української Православної Церкви в ЗДА, Владика Мстислав, був минулого понеділка гостем на цій оселі УНСоюзу в Кетскильських горах. Владика повернув на Союзівку в дорозі з Ровд Айленд та зупинився на цій оселі наніч. При цій нагоді Владика Мстислав оглянув оселю і її забудування та познайомився з її адміністраційною і відпочинковою системою та устаткуванням, розмовляючи з приявними там у тому часі гол. урядовцями УНСоюзу і гостями.

Кубічек за „чистий, шляхетний і інтеліґентний націоналізм"

Ріо де Жанейро, Бразилія. Бразилійський президент Кубічек промовляв на святі 134-річної незалежности своєї країни і заявив, що підтримуватиме „чистий шляхетний і інтеліґентний націоналізм" в своїй країні, бо тільки цим способом Бразилія стане вільною під економічним і соціяльним оглядами. Головною темою промови президента Кубічека був націоналізм, який тепер набирає в тій державі нової сили і деколи межує з протиамериканським наставленням. Недавно бразилійський уряд скасував умову про співпрацю із ЗДА в ділянці атомової енергії і заборонив вивіз уранової руди до ЗДА.

До шкіл в цій країні вписалося 41,553,000 учнів

Ню Йорк, Н. Й. — Цього шкільного року до всіх шкіл в цій країні, від народної до університету, має вписатися рекордове число учнів — 41,553,000. Це буде на 1,754-300 учнів більше в порівнянні зі шкільним роком 1955-1956, і це буде вже 12-ий черговий рік, в якому число учнів збільшується. Навчання в середніх і народних школах почалося 10 вересня, а в каледжах і університетах воно почнеться впродовж найближчих двох тижнів. Американські каледжі й університети приймуть цього року по раз перший більше як три мільйони студентів, бо аж 3,230,-000, на 236,000 більше, як в попередньому році. До середніх шкіл вписалося понад 8,000,000 учнів. Уряд виховання повідомляє, що вже цього року восени бракуватиме коло 120,000 кваліфікованих вчителів. Також відчувається велику недостачу клясових приміщень. Багато дітей навчатимуться в переповнених клясах, а деякі мусітимуть ходити до школи на дві зміни.

Айзенгавер закликає, щоб в школах „навчали правди про комунізм"

Вашингтон. — Президент Айзенгавер 7-го вересня заявив в депеші до Американського Товариства Політичних Наук, що в американських школах „повинні вчити правди про комунізм, щоб учні могли розрізняти між правдою і брехнею". Президент написав в цій депеші: „Змагання між людськими думками починаються вже на шкільній лавці, і тому в школі треба вчити учнів пізнавати правду і брехню". На першому місці, писав президент, — треба навчити учнів „розрізняти між американською формою уряду і совєтською". Президент вірить, що учні, пізнавши правду про комуністичну теорію і практику, напевно виберуть демократичну форму влади, яка існує в цій країні. Пропонується, щоб в середніх школах, каледжах і на курсах для дорослих навчали про міжнародний комунізм та про небезпеку від нього для вільного світу. На зборах Американського Товариства Політичних Наук є окрема комісія, яка займається цією справою.

В АМЕРИЦІ

● З Вашингтону повідомляють, що від 16-го до 30-го вересня Білий Дім буде закритий для туристів, бо його будуть малювати. Звичайно туристи оглядають Білий Дім від 10 до 12 години вполудне від вівтірка до суботи. Розуміється, що Білий Дім малюватимуть білою фарбою.

● Шеф корабельного бюра флоти, адмірал А. Дж. Мумма повідомив, що випробування другого підводного атомового човна „Морський Вовк" відкладено на кілька тижнів, бо виявлено деякі неправильності в конструкції парового огрівання.

● Демократи „забули" вибрати на своїй конвенції п'ятьох заступників голови партійного комітету, скарбника і секретаря, і тепер будуть їх вибирати кореспонденційним способом. Заміщання на конвенції виникло після того, як Стівенсон рішив звільнити теперішнього голову Демократичного Крайового Комітету Пола М. Ботлера, а потім погодився залишити його на тому самому пості, відібравши йому провід над виборчою кампанією.

● Ньюйоркські демократичні провідники перестерегли Стівенсона, щоб він не виступав у Гарлемі, частині Ню Йорку, в якій живе кольорове населення, яке обурене на Стівенсона за його становище в справі оборони громадянських прав негритянського населення.

● 87 осіб, які їхали кораблем „Сайтсіер VIII", щоб оглядати з нього Ню Йорк, зазнали ушкоджень, коли корабель проплив під мостом через ріку Гарлем. Це вже друга подібна катастрофа на тому самому місці. Капітан корабля обвинувачує в катастрофі обслугу, що керує розвідним мостом, а мостова обслуга твердить, що корабель взяв неправильний напрям.

ПЕРЕГОВОРИ В КАЇРО ПРО СУЕЗ ЗАКІНЧИЛИСЬ НЕВДАЧЕЮ

КОМІСІЯ П'ЯТЬОХ І ЄГИПЕТСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ОБМІНЯЛИСЬ ЛИСТАМИ. — ВИРИНУВ ПЛЯН ПЕРЕДАТИ СПРАВУ СУЕЗУ НА ФОРУМ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Лондон. — В останню неділю, 9-го ц. м., відбулась остання, п'ята з черги, але вже суто формальна „прощальна" зустріч між Комісією репрезентантів п'ятьох держав під головуванням австралійського прем'єра Роберта Гордона Мензіса та єгипетським президентом Нассером. Вже в п'ятницю і суботу мин. тижня стало відомо, що Комісія П'ятьох одностайно прийшла до висновку, що розбіжність поглядів 18-х держав, які уповноважили були ту Комісію до переговорів з Єгиптом, та цього останнього є на стільки принципова й непереступна, що нічого дальше переговорювати. З проголошених документів видно, що єгипетський президент Гамаль Абдель Нассер поставився рішуче негативно до проєкту, сформульованого державним секретарем Доллесом, що його предложила названа Комісія, і з свого боку не представив ніякого конкретного контрпроєкту, який міг би стати базою для компромісу. Тому дальші переговори стали безглядні. На понеділок 10 вересня, на запрошення англійського прем'єра Ідена мали прибути до Лондону французький прем'єр Молле і французький міністер закордонних справ Християн Піно. До Лондону відлетіли теж Мензіс, американський представник Лой Гендерсон і шведський міністер закордонних справ Унден. Іранський і етіопський міністри відлетіли до своїх країн. Англійський уряд під тиском збоку соціялістичних і ліберальних кол, буцімто схиляється до концепції передати справу Суезького конфлікту Об'єднаним Націям. Державний секретар Доллес, який спершу противився такому плянові, здаючи собі справу, що терен Об'єднаних Націй, через право „вета" в Раді Безпеки, не надається до практичної розв'язки цієї проблеми, а справа може загостритись ще наслідком демагогічних виступів комуністичних і деяких „невтральних" представників, тепер ніби прихильніший такій думці, щоб тільки рятувати мир. Він схиляється теж буцімто до думки, щоб тепер Еспанія виступила як посередник, підтримуючи свій, зголошений на Лондонській конференції, проєкт, щоб залишити Єгиптові адміністрацію Суезьким каналом, а поруч із цим створити „адміністраційну раду" з представниками інших держав. Як виходить із оприлюднених документів, Мензіс запропонував був Нассерові, щоб Єгипет, зберігаючи свою позицію суверенного власника Суезького каналу, погодився на адміністраційно-міжнародний орган для адміністрування каналом, як на „піднаємця", що зобов'язується платити „комірне"; права Єгипту будуть, мовляв, тим більше респектовані, що в отому органі „піднаємців" буде також репрезентований Єгипет. Однак Нассер заявив, що Єгипет не бажає собі ніякого міжнародного піднаємця на своїй території. Відповідь Нассера на листа Мензіса, в якому Мензіс схоплює зміст переведених невдачних переговорів, кінчається перестерогою, що перебрання Суезу „з рук Єгипту та передача його в інші руки" було б найбільшою „провокацією" під адресою єгипетського народу і що не було б кінцем, а „початком клопоту". З свого боку през. Нассер не запропонував нічого більше, як потвердження Константинопільської конвенції з 1888 року про свободу плавби Суезьким каналом. — Австралійський прем'єр Мензіс окреслив нову ситуацію, як „дуже поважну". Часописи зазначають, що дивно вражала широка усмішка на обличчі Гамаля Нассера, коли він, стискаючи руку членам Комісії П'ятьох прощав їх, з похмурими обличчями тих державних мужів. Хоч державний секретар Доллес ніби заявив, що невдача переговорів в Каїро не була для нього несподіванкою і що він не вважає, що ситуація багато змінилась від тієї невдачі, проте безумовно міжнародна ситуація знову завернула в стан гострої кризи.

В СССР проголошено вперше декрет про мінімум платні

Москва. — Совєтський уряд, разом із ЦК Компартії та управою професійних спілок проголосив декрет, який встановлює мінімум заробітної платні для робітників у промислі, комунікаційно-транспортових підприємствах та на будовах. Кваліфіковані робітники в цих категоріях праці мають діставати від 1 січня 1957 року мінімум 300-350 рб. місячно, а навіть найбільш некваліфіковані робітники мають діставати по 300 рб. місячно по містах і 270 по селах. Цей сам декрет касує всякий прибутковий податок від осіб, які заробляють місячно менше, як 370 рб. Має бути підвищена теж платня за працю вночі, в надобов'язкових годинах („овертайм") і святкові дні. Порівняльно з дотеперішніми платнями, нові норми підвищують заробіток сов. робітника приблизно на 33%. Цей декрет зриває з дотеперішньою засадою, що висота платні в СССР залежить від видайности праці робітника. Таким чином цей декрет є дешевим поступом, дармащо, сов. робітничі платні є надалі страшенно низькі і нужденні. Коли прийняти навіть офіційний курс рубля по 4 рублі за 1 долар, то сов. робітникові признається тепер по 67.50 дол. місячно, а відомо, що за покупною силою рубля його вартість у відношенні до вартости долара стоїть, як 1:10. Сов. декрет згадує теж про робітників на далекій півночі й серед поганих кліматичних умовин: це торкається головно примусових невільників і тих, що після звільнення з кацетів „добровільно" залишились там працювати на „вільних умовах". Однак не встановлено ще підвищеного мінімум платні для таких жертв каторжної праці в „країні робітників і селян".

Неру признає велике значення допомоги від ЗДА для Індії

Ню Делі. — Індійський прем'єр Джавагарлал Неру висловив в парламенті свою вдячність З'єдиненим Державам за отриману останню допомогу. Хоч заява Неру була коротка, суха і радше формальної натури, проте вона звернула увагу тому, що Неру ніколи публично не згадує про закордонну допомогу для Індії. В цьому випадку мова про останню допомогу Індії у формі довготермінової харчевої позички для Індії зайшла при обговорюванні 5-річного господарського пляну в індійському парламенті. Індійський міністер фінансів Крішнамахарі ствердив, що завдяки цій останній, американській допомозі Індія зможе заощадити 336,000,0400 дол. зо 357,000,000 дол. в торгівлі з закордоном. Вся остання харчова позичка Індії від ЗДА охоплює 360,100,000. Індія мусить спроваджувати харчі, а посуха чи повені майже щороку спричиняють постійний брак харчів в тій країні.

Кипрські греки проти приявности французів на острові

Нікозія, Кипр. — Єпископ Єннадіос, який, в заступництві вивезеного архиєпископа Макарія є тимчасовим головою Екзархату Православної Церкви на Кипрі, що водночас з церковним є також політичним проводом кипрських греків, оприлюднив в грецькій пресі заяву, що кипрські греки не погоджуються з приявністю на їхньому острові французьких військ. Дозвіл англійського уряду на зосередження французьких військ на Кипрі став, мовляв, ще одним доказом, що той уряд не турбується поважно проблемою розв'язки Кипрської проблеми, яка відповіла б бажанням кипрських греків щодо самовизначення. Підпільно-революційна організація кипрських греків ЕОКА задемонструвала своє вороже до французів відношення, обстрілявши вперше з засідки авто французьких вояків на шляху між Фамаґустою і Нікозією. Проте французькі вояки негайно відповіли стрілами і напасники втекли, не спричинивши французам втрат у людях. На летовище в Нікозії прибув командант французьких парашутних військ ген. Жан Жіль. У порті Лімассоль висадились на острів 1,300 летунів і коло 400 парашутистів.

В СВІТІ

● Польські комуністи використовують факт заборони комуністичної партії в Західній Німеччині для антинімецької кампанії. Мовляв, Гітлер також започаткував своє правління забороною комуністичної партії, після чого вдався до аґресивних нападів на сусідів. Польські комуністи ведуть широку пропаґанду, що тільки комуністичний режим в Польщі і в Німеччині може ґарантувати Польщі її теперішні західні кордони, а Німеччина, що забороняє компартію і зброїться, невідхильно заатакує Польщу.

● До новостворених у Москві 14 шкіл-інтернатів для дітей упривілейованих батьків прийняли на найближчий шкільний рік 2,000 учнів, а 11,000 зголошених дітей мусіли відійти додому через брак місця. У зв'язку з дошкульним браком шкільних будинків, щоб облегшити учням закінчування школи, скасовано піврічні й річні іспити, які вирішують перехід учня до вищої кляси. Надалі совєтських учнів клясифікуватимуть за їх „цілорічним поступом".

● У Швеції судитимуть Анатоля Еріксон, 46-річного кваліфікованого робітника радарних інструментів, який від 1951 року постачав Совєтам цінні шпигунські відомості.

● Два американські лікарі, спеціялісти серцевих недуг, між ними д-р Пол Дудлі Вайт, який лікував був през. Айзенгавера під час минулорічної серцевої атаки, прибули до Москви, щоб запізнатися з станом лікування серцевих недуг в СССР. Їхнім провідником по совєтських шпиталях і лябораторіях є д-р Вера Іванівна Кузнєцова.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

САМОЇ ШКОЛИ НЕ ВИСТАЧАЄ

Після вакаційної перерви, публічні і приватні школи знову широко відкрили свої двері для дітвори і юнацтва. Закінчились вакаційні табори та дозвілля і настав час науки й праці над собою для тих, що завтра будуть продовжувати і вести життя та розвиток нації.

Шкільництво та шкільна наука і виховання становлять в усіх країнах, а в цій зокрема, багатобічну проблему. Вони становили її в минулому і напевно становитимуть у майбутньому. Деякі проблеми залишаються завжди ті самі, інші ліквідує або видвигає час і обставини. Але незмінною правдою залишається, що самої школи ще не вистачає для того, щоб дитину виховати і — як кажуть — вивести в люди.

Цю правду нам треба усвідомити саме тепер, на початку шкільного року. Справа бо в тому, що дехто з батьків уважає, що, виславши дитину до школи, вже все зроблено, що будучність дитини вже забезпечена і що єдиною функцією і обов'язком батьків є її одягати, годувати і забезпечувати книжками та шкільним приладдям. Такому переконанню сприяють ще й обставини, себто можливості заробітків, що тримають батьків поза домом.

А проте, самої школи і навіть найдбайливішого матеріяльного забезпечення дитини ще далеко не досить. Давня засада про необхідність повної і якнайтіснішої співпраці між школою, церквою і домом у вихованні молодої ґенерації зобов'язує сьогодні з однаковою силою, як зобов'язувала колись. Батьки, виславши дитину до школи, в жадному разі не можуть здати її виключно на школу. Насамперед, вони повинні активно заінтересуватись школою, увійти до популярних тут батьківсько-учительських товариств, постійно перевіряти не тільки принесені дитиною свідоцтва, але й поступи та поведінку дитини в школі, запізнатися ближче з її шкільним оточенням, товаришами, з якими вона приятелює, і т. п. Батьківська опіка не може припинитись з хвилиною, коли дитина вийшла з хати до школи.

Під кутом школи повинна продовжуватись батьківська опіка над дитиною вдома. Шкільні обов'язки — це перші обов'язки дитини в шкільному віці. Треба пильнувати, щоб ці обов'язки були виконувані точно й солідно, тим більше, що тепер по школах дітей не перемучують. Очевидно, що не можна відбирати чи вкорочувати дитині час на забаву, але при цьому треба пам'ятати, що висиджування годинами при телевізорі та оглядання всіляких кримінальних фільмів чи читання підозрілих „каміксів" не є жадним ані відпочинком, ані дозвіллям.

Окрему увагу треба звертати на позашкільне релігійне виховання дітвори, зокрема тієї, що вчиться в публічних школах, де наука релігії не належить до навчальних предметів. Можливостей на таке виховання є багато вдома і в своїй парафії, отже треба тільки їх використовувати.

Це — загальні завдання. Але українські батьки мають ще свої окремі обов'язки у вихованні дітей в українському національному дусі, у передачі дітям українських традицій та в навчанні їх українознавства. Щодо цього наша спільнота створила багато можливостей, більше, ніж будь-яка інша етнічна група. Маємо широко розгорнену мережу шкіл українознавства, маємо дуже добрі організації молоді, маємо наші приватні музичні школи, проявляємо відповідну активність в наших громадах. І все це, разом з таким виправданим уже виданням, як журнал „Веселка", дає дуже широкі можливості для відповідного виховання нашої дітвори.

Коли мова про наші позашкільні виховні та навчальні можливості, то не можна не завважити, що ми, як це трапляється й в інших галузях нашого життя, часто попадаємо в крайності. Знаємо випадки, коли деякі організації нашої молоді так запопадливо вели свою виховну роботу, що не залишали дитині ані хвилини вільного часу на інші зайняття чи іншу корисну розвагу. Таке „переборщування" може легко зразити і дитину і її батьків, а в результаті дати цілком небажані наслідки. „Переборщування" і шкідливих крайностей можна уникнути, якщо батьки будуть активно інтересуватись також позашкільним і позадомашнім вихованням та зайняттям своїх дітей.

Це тільки в загальних зарисах ті проблеми, що стоять перед нами на початку і впродовж шкільного року. З признанням треба відмітити, що в загальному наш загал цими проблемами інтересується, їх на всі лади та під всілякими аспектами розглядає і, по своїй силі та спроможності, розв'язує, здаючи собі справу з того, що самої школи таки справді ще не вистачає на те, щоб задовольнити суспільні та національні вимоги виховання нашої молоді.

ХАРЧІ ДЛЯ ІНДІЇ

29 серпня ц. р. сталась значенна подія в історії американсько-індійських взаємин. Тоді підписано договір про довготермінову позику для Індії харчами й готівкою, разом на велику квоту 360,100.000 долярів, з чого Америка доставить Індії впродовж 5-ох років борошна, рижу, бавовни й інших сільсько-господарських продуктів на 305,000.000 долярів. Слово „позика" є тільки на папері, бо насправді всю цю умову зроблено під кутом допомоги для Індії. 15% всієї квоти, отже 54,000.000 долярів — це відразу беззворотний дарунок для Індії, з виразним призначенням для розвитку індійської промисловости. Дальших 20%, отже 72,000.000 долярів, ЗДА зуживуть для власних потреб на території Індії, на будову нового будинку амбасади за 2.000.000 долярів, на закуп індійських продуктів і т. д., отож вони залишаться також в грошовому індійському обороті. Відсоток, що його Індія має заплатити від 65% усієї вищезгаданої квоти, як теж термін сплати і висота рат — ще не означені в підписаній умові, і вони мають бути окреслені згодом. Коли такі подробиці, що в усіх торговельних трансакціях відіграють першу ролю, потрактовано тут, як другорядні й маловажні, то це — найкращий доказ, що обидві сторони здавали собі справу, що йде не про інтерес, а про філянтропію, так само, як в ділянку філянтропії входила й давніша допомога Америки для Індії, що разом з цією останньою допомогою — досягла вже ґіґантської квоти одного більйона долярів.

Американський „інтерес" полягає тут тільки в тому, щоб скріпити країну з понад 370-мільйоновим населенням, країну, яка щойно шість років тому здобула повну суверенність, має величезний авторитет серед усіх народів азійського континенту, займає чільну позицію у вільному світі, а настільки економічно бідна й цивілізаційно відстала, що без сторонньої допомоги не всилі розвиватись. Її цілком недавнє колоніяльне минуле, її заабсорбування власними справами (це нелегка штука перетворити 562 незалежні „державки"-провінції в одностайну державу й надхнути спільною національно - державницькою свідомістю вавилонську вежу племен, мов та релігій!), кволість рідної економіки і впливи філософії буддизму й ґандизму, все це разом вплинуло на сформулювання індійського політичного „невтралізму". Цей невтралізм надто часто покривається у ділянці зовнішньої політики з комуністичними тезами і твердженнями. Це дратує американців, які готові дивитися на індійців, як на невдячний нарід. І тому, напр., коли п'ять років тому, у висліді неврожаю і повені, голод навістив Індію, Конґрес вагався, чи признати їй 190,000.000 долярів на закуп харчів. Неприємні для Індії тодішні дебати і численні пізніші голоси в Конґресі та в американській пресі зменшили в очах індійських провідників вартість американської допомоги, за яку Америка, мовляв, хоче купувати собі політичну приязнь. Ті взаємні претенсії складаються на дисонанси, що раз-у-раз порушують гармонію американсько-індійських взаємин. В останньому часі ця гармонія поправилась. Щоб її цілком направити, державний секретар Доллес під час свого останнього перебування в Індії передав був прем'єрові Джавагарлалові Неру запрошення від през. Айзенгавера прибути до Вашинґтону для вичерпних розмов. Неру запрошення прийняв і визначив уже термін свого приїзду, але, на жаль, в той самий час Президент пішов до шпиталю. Візиту відкликано, запрошення поновлено, але через листопадові вибори в Америці й сесію парляменту в Індії приїзд Неру затягається.

Проте, при всьому слушному ремствуванні американських політиків на просовєтські прояви індійського невтралізму, зокрема під час минулорічного тріюмфального приймання в Індії Хрущова й Булґаніна з дозволенням їм виголосити в публічних місцях цілу серію провокаторських промов на адресу всього Заходу, чи у численних виступах найближчого політичного дорадника Неру й постійного делеґата Індії в Об'єднаних Націях, Крішни Менона, лівого соціяліста, — фактом є, що Індія — це вільна країна із демократичним режимом, ворожим до комунізму. І сам Неру, що проповідує невтралізм, це людина глибокої культури, високої англійської освіти, з таким вирішним голосом в усіх індійських справах, як його мають диктатори, але не диктатор і ворог диктатури. Керованій ним Індії закидається визнання комуністичного режиму в Китаї, невтральність під час наїзду комуністами на Південну Корею, прихильність комуністичній тезі в справі полонених у Корейській війні, наївність в поглядах на практичну вартість „п'ятьох принципів", що на них збудовано індійсько-комуністичне „співіснування", послаблювання вільного світу кампанією проти західніх військово-політичних союзів при відсутності будь-яких гірких слів на адресу совєтського народовбивства й аґресивного імперіялізму. Все це слушні закиди. Але водночас правдою є, що Неру — це не „невтральний" Тіто, задивлений в Маркса-Леніна, і не „невтральний" Нассер із психікою змовника-полковника та з амбіціями диктаторського вождя, а державний муж Британського Коммонвелту, ворог комуністичної ідеології і ворог територіяльного експансіонізму. Заборона, яку видав Неру своїм землякам, щоб вони силою, чи навіть беззбройними, але масовими демонстраціями розв'язували проблему маленької португальської колонії на території Індії, Гої, це найкращий, наявний доказ відрази Неру до всяких насильницьких метод.

Маючи це на увазі і знаючи, що слабість Індії буде водою на млин комуністам із Москви і Пейпінґу, Америка допомагала і далі допомагає їй. Остання понад 350-мільйонова позика — це поважна ін'єкція крови в анемічне індійське господарство. Вона забезпечує Індію проти щорічного марива голоду, вона зменшує загрозу інфляції, підсилюючи індійський запас рупій, вона дозволяє також плянувати на 5 років, будучи першою американською допомогою, що переступає однорічний термін. Америка ж зменшить свої колосальні склади с.-г. продуктів. Американська преса жаліється, що 360-мільйонова допомога знайшла в індійській публічній опінії слабший відгук, як 100-мільйонова сталеварня, будована в Індії Совєтами. Проте, маси Індії напевне знатимуть, що охоронила їх від голоду Америка. І господарсько-політичні індійські кола знаменито знатимуть повне значення цієї допомоги. Коли ж вони свідомо не розголошують її і не розреклямовують, як це було б приємно Америці, то це теж має свою причину: індійський уряд, проводячи роками послідовно виховно-психологічну кампанію, що індійський нарід має будувати свою будучність власними силами і покладатись на власні сили, побоюється поганих психологічних наслідків, коли показувати народним масам, що вони таки без закордонної допомоги не можуть обійтись і що американці дають Індії сотні мільйонів долярів. Політичне значення подій не міряється їхнім моментальним розголосом. І тому й ця остання подія, хоч нерозреклямована, проте матиме напевно великі й благодатні наслідки — для Індії, Америки і всього вільного світу.

МОСКВА „РОЗКУРКУЛЮЄ" РОБІТНИКІВ

Ще в серпні 1953 року, в числі інших „полегш", постановою Верховного Совєту СССР скасовано для міських робітників і службовців ряд обмежень щодо утримування, як приватної власности, молочної і м'ясної худоби. Робітників і службовців, що мали у своєму посіданні корови, вівці чи свині, звільнялося від грошових та натуральних податків з цих тварин, а також надавалося їм пільги в набуванні кормів із колгоспів та радгоспів. Такими заходами совєтський уряд, мабуть, сподівався бодай до деякої міри злагіднити харчову кризу, зокрема гостру недостачу м'ясо-молочних продуктів по великих і малих містах.

Скасування цих обмежень розв'язало невмирущу приватну ініціятиву, і протягом лише минулих двох років — за офіційними совєтськими даними — кількість худоби у приватних власників по містах зросла: великої рогатої худоби — на 1,100.000 (в тому числі корів на 300.000), свиней — на 600.000 і овець — на 1.300.000.

Це — надзвичайно яскравий і дуже невигідний для большевиків приклад, які великі успіхи, навіть за відносно малий час, може мати приватна ініціятива, оперта на особистій матеріяльній заінтересованості, коли вона дістає будь-яку свободу від совєтсько-державної „опіки". Звичайно, кожний совєтський громадянин мав при цьому нагоду порівнювати систему жалюгідного, вічно „проривного" колгоспного тваринництва із системою з кожним днем зростаючого приватного тваринництва — і робити з того зовсім некорисні для першої системи висновки.

І от 28-го серпня цього року виходить навіть у совєтських умовинах дивовижна постанова Ради Міністрів СССР, яка формально касує постанову, видану в 1953 році Верховним Совєтом, а фактично „розкуркулює" мешканців міст, що завели собі, за спонукою збоку того ж самого уряду, таку-сяку худобину для власного вжитку і на продаж населенню одержуваних з неї продуктів. Очевидно, що цю постанову, яка підтинає в зародку розріст приватної ініціятиви, такої небезпечної в сусідстві з „колгоспним сектором", треба було якось обґрунтувати.

Тож у рішенні Ради Міністрів читаємо: *„збільшення числа худоби в особистій власності робітників і службовців — сам по собі факт позитивний, однак це призвело до небажаних у нашому суспільстві явищ".* І далі про „небажані явища":

„Спекулятивні елементи власники худоби, — читаємо в цій постанові, — закуповують в державних крамницях хліб, крупи та інші продукти і згодовують їх своїй худобі, а продукти тваринництва продають по високих цінах... Ці спекулятивні елементи перестали займатися продуктивною працею в індустрії, колгоспах та радгоспах або формально, про око людське, числяться там, а насправді займаються індивідуальним тваринництвом . . ."

І тому постанова вимагає: заборонити під загрозою грошової кари, як по містах, так і по селах, згодовувати худобі й дробові хліб, борошно, крупи, картоплю та ін., куповані в державних крамницях (а чи є в Совєтському Союзі приватні крамниці!?) продукти і встановити найдокладнішу контролю за продажем цих продуктів та за додержуванням точних норм у видачі їх на руки одній особі, а винних у порушуванні приписів щодо продажу і норм видачі — також гостро карати.

Але то ще не все. З кожної худобини її власник мусить платити окремо визначений великий грошовий податок і, крім того, здавати державі річно: з корови — 400 літрів молока, з свині старшої за два місяці — 20 кілограмів м'яса, а з вівці чи кози — 5 кг м'яса. З кожної худобини, що є у власницькому господарстві понад одну корову, або одну свиню, або дві вівці (кози), власник мусить здавати державі молока і м'яса в подвійному розмірі. А якщо в родині власника худоби є бодай один працездатний, що не працює в державному підприємстві, то визначений йому контингент підвищується ще на 50 відсотків.

Інакше кажучи: робітника чи службовця, що тримають будь-яку худобу, держава ставить у такі тяжкі податкові умовини, що вони скорше чи пізніше мусять її визбутися. Передбачаючи це, постанова наказує облвиконкомам (місцева влада) „зорганізувати закупівлю корів і телиць у мешканців міст, щоб не допустити до масового вирізування (!) продуктивного молочного скоту на м'ясо . . ."

Постанова з 28-го серпня багатьом совєтським громадянам пригадає часи „розкуркулювання" українських селян в 1930-х роках, коли вони не хотіли йти до колгоспів і, під тиском надмірних податків, якими влада намагалась їх до колгоспів загнати, — різали власну худобу, а самі тікали світ-за-очі. Ця постанова вдруге після смерти Сталіна (вперше про це заявив Хрущов) офіційно стверджує гостру недостачу в країні основних харчових продуктів. Вона багато в чому розкриває невеселу совєтську дійсність, в якій робітники та службовці, що їх названо в постанові „спе-

(Закінчення на стор. 3-ій)

В НЕТРЯХ „ПОМИЛОК" Й УСКЛАДНЕНЬ

Є у ЗДА, теж і між українцями, „проґресивна" порода людей, для яких єдиним фактом і єдиною правдою є те, що скаже Москва. А що Москва бреше, то й проґресисти плутаються в тій брехні без кінця і міри.

Від довгих років ці „проґресивні" не тільки мовчали про всі страшні злочини, здійснювані Москвою в Україні, але й схвалювали їх. Перегорнути б тільки заплеснілі річники нюйоркських щоденних „Вістей", то на кожній сливе сторінці там прославлюваний Сталін і політика совєтського уряду і ніже згадки ніде й ніколи немає про криваву ліквідацію соток українських культурних діячів, про масові заслання і розстріли українських письменників, мистців і вчених (самих тільки поетів-ліриків розстріляно або заслано 56 осіб і то тільки за роки 1919 до 1943), про жорстоко заініційований Москвою жахливий голод в Україні, у висліді якого згинули мільйони безневинного населення, і від спогаду про який ще й досі холоне кров у жилах та про інші злочини Москви в Україні. А коли й інколи була згадка про того чи іншого українського діяча, що як Хвильовий чи Скрипник наклав на себе руку, або, що його Совєти розстріляли, то проґресивні підривники лаяли обов'язково цю жертву совєтського режиму запроданцем, зрадником, аґентом чужоземного імперіялізму.

Але ось, коли вже не стало Сталіна і коли по довгих роках надуми Хрущов і його соратники вирішили не так розкрити всю безодню Сталінових злочинів, як скинути на нього відповідальність за свої ж власні злочини, щоденнівські проґресисти, забувши про все, що чорним по білому красується на сторінках їхнього ж органу і чого — як кажуть українські селяни — уже й волом не витягнути, починають раптом мимрити, що деякі із здійснюваних Москвою злочинів були тільки . . . помилками, спричиненими „культом особистости", як це на комуністичному жарґоні називається делікатно сьогодні всю криваву терористичну діяльність Сталінів, Хрущовых і Кагановичів. Признаючись до таких буцімто „помилок", і називаючи по імені ті чи інші випадки, як, наприклад, Косіора чи Антонова-Овсєєнка, комунарські проґресисти водночас і далі промовчують завзято всі справжні розміри кривавих дій Москви в Україні і договорюються навіть до того, що вони знали давно про деспотизм Сталіна, як і знали про це, але чекали поки помре, теперішні „сонечка" й „вожді" Хрущови і Булґаніни, мовляв, знали, та мусіли мовчати, бо за життя Сталіна „штани тряслися навіть в найближчого до Сталіна більшовика старої ґвардії" . . .

Останнім часом щоденнівські проґресисти спрепарували на своїх сторінках навіть статтю якогось нібито „скитальця" про „захоплюючі" зміни в Україні, зокрема про таку „велику подію", як . . . реабілітація п'ятьох українських драматургів і письменників — Мирослава Ірчана, Івана Микитенка, Олекси Досвітнього, Івана Дніпровського й Володимира Гжицького і пропозиція якогось Кісельова відновити їхній репертуар на сценах українських театрів. Підозрілого походження чи пак виводу щоденнівський „скиталець" зараховує цю подію до „змін величезного історичного значення", з приводу яких треба всім радіти і кричати щосили „ура!"

Що ці „зреабілітовані" підсовєтські письменники це тільки якась мала частка проценту з-поміж усіх зліквідованих Сталіним і Хрущовим українських поетів, повістярів і драматургів та інших культурних діячів, щоденні проґресисти далі таки і не згадують. Що більше. Виправдуючи ліквідацію навіть отих п'ятьох вищезгаданих „давнішими гіршими методами керівництва" і помилками „культу особистости", вони заявляють вже цілком таки по-лакизькому, що не важне те, що вже не повернути до життя умерлих (так називають проґресисти закатованих і порозстрілюваних), які „впали жертвою окреслених історичних процесів, ускладнень, серед яких легко було будь-кому попасти під колеса історії", але що „важливішим від життя людини є її твір", значить те, що твори згаданих письменників будуть „відвойовані від забуття і житимуть" . . .

Вже саме це таке гидке і фарисейське ставлення до трагічної долі зліквідованих жорстоко українських мистців слова доказує, що ніяких змін після смерти Сталіна ні серед компартійного активу в Совєтах, ні серед продажних безбатченківських проґресистів у ЗДА не заіснувало, хіба та, що вони заплуталися вже дорешти в нетрях „помилок", „ускладнень" та „недоліків". Людина для них ніщо — тільки „партія понад усе", як писав Тичина. І для тієї партії вони схвалювали і схвалюють усі навіть найбільш огидні злочини супроти народу, іменем якого вони зловживають.

Не радує гомін
[чужинного міста,
Блискучість вітрин
[і гуркіт метро . . .
Думок золоте намисто
Розсипалось над Дніпром.

Даремно реклама барвиста
До себе і кличе
[і манить здаля, —
Думок золоте намисто
Згубилося в рідних полях,

Де з трав виростає тиша,
Повітря без пилу, без плям,
Де крапля роси яскравіша
За сотні чужих реклям.

ДІМА

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(71)

Вол. Дорошенко

СТРАДНИЦЬКИЙ ШЛЯХ ІВАНА ФРАНКА

Вся його душевна структура зазнала великого зрушення — й часто з нормального стану переходила несподівано в хворобливий. Франко зчаста терпів на галюцинації, йому привиджувалися різні духи, що до нього говорили або щось нашіптували, а то й збиткувалися. Через це душа його була у вічному неспокої. Це відбилося й на його вдачі.

Колись такий прихильний до людей Франко тепер із недовір'ям ставиться навіть до своїх колишніх приятелів, підозріваючи їх у неприязному до нього відношенні, в тім і до М. Грушевського, закидаючи йому деспотизм, та інші гріхи: мовляв, він його визискував, довів його до біди, а тепер не хоче друкувати його писань, тощо.

Вже влітку 1907 р. напередодні вибуху недуги, розмовляючи з Михайлом Лозинським, нарікав Франко на своє становище в Науковому Товаристві ім. Шевченка, де почував себе таки залежним.[25] Опісля стали вони ще різкіші. Очевидно, під впливом перебутої недуги, ця його „залежність" і „використовування" його сил, уявлялася йому в надто чорному світлі. Франкові висловлювання на цю тему оприлюднила недавно в своїх спогадах про батька його донька Анна Ключко, яка живе тепер у Торонті (Канада). Ці її спогади, опубліковані в 6-ій книжці львівського журналу „Жовтень", роздувають тепер большевики в себе поза залізною заслоною і в пресі, і в радіо, і в публічних виступах, намагаючися підірвати в очах підсовєтського громадянства, передовсім українського, авторитет великого українського історика. Устами Франка намагаються вони знеславити М. Грушевського, історичні праці якого вщень розторощують їхні єдинонеділимські теорії про єдність історичного процесу українського й московського народів.

В цих своїх виступах большевицькі наймити особливо використовують один уступ і з Франкового листа до мене, як до члена Президії „Союзу Визволення України". В цьому листі, писанім 4 листопада 1915 р., себто незадовго перед смертю, зламаний хворобою й огірчений на ввесь світ за свої терпіння і злидні, Франко дуже терпко озвався про історичні праці Грушевського, що їх Союз видав і в українських оригіналах і в німецьких перекладах.

Він писав: „Не знаю, чи так дуже потрібно на різних язиках товкти й перемелювати фальшиві історичні конструкції проф. М. Грушевського, яких слабість та нетривкість уже тепер відчуває кожний історик".

Большевики, не згадуючи, які саме „концепції" Грушевського мав на думці Франко, цими його словами хотять підірвати вартість узагалі всіх історичних праць Грушевського й горлають на всі заставки, що він, як лютий ворог українського народу, нібито пофальшував історію України. Але Франко ніколи не твердив, що Грушевський пофальшував історію України, а надто ніде не заперечував погляду Грушевського на відрубний від московського український історичний процес. Критика Франка торкалася деяких спірних проблем історії України, чи то скитського чи хозарського періоду, чи князівського, як от норманська теорія початків української державности, що її відкидав Грушевський, а Франко приймав, чи козацького, як от молдавська політика в оцінці Грушевського, чи то українського руху новішого часу, словом, справ, розходження в яких між Грушевським і Франком ніяк не свідчить про фальшування історії України великим українським істориком. Що згадані Франкові слова в листі до мене викликані саме хворобливим його станом, якнайкраще свідчать його відзиви про Грушевського, як історика й діяча, висловлювані ним і давніше, на початку 900-их років, і навіть кілька років перед написанням згаданого листа.

В своїй брошурі „Молода Україна", що повстала з відчитів, виголошених у березні 1901 р., а була видана в 1910 р., Франко у 8-му розділі відзивається про „чоловіка широкої освіти, незламної волі і не вичерпаної енерґії", що „сполучає в собі серйозність і критицизм ученого історика з молодечим запалом" і т. д. Не цитую далі. Хто цікавий, може уступ, призначений Грушевському, прочитати в недавно виданому НТШ „Виборі із творів Ів. Франка" (див. ст. 381-382).

Незадовго перед першою світовою війною Франко спеціяльно зайнявся давньою історією України, при чому критикував й доповнював відповідні партії праць Грушевського. Ці свої критичні нариси він випустив і окремою книжкою під заголовком „Причинки до історії України-Руси" (Львів 1912 р., стор. 196), де власне порушив згадані вище проблеми, в яких розминався з Грушевським. І ось що ми читаємо в передмові до цієї книжки: „Оці критичні уваги, з якими я зважився поділитися з ширшою публікою, — писав Франко, — нехай будуть доказом того, що *глибоко[26] поважаючи автора цих праць* і бачучи в ньому одного з *визначних двигачів нашої національної ідеї*, я старався вникати в суть і основи його праці, не легковажучи собі нічого в ній і не замикаючи очей ані на її *високі прикмети*, ані на деякі слабі сторони". А ось загальна оцінка праці М. Грушевського: „Сума духової праці, яку вкладає в своє життя цей *незвичайний чоловік*, мусить наповняти подивом кожного, особливо такого, що мав нагоду пізнати його ближче".

[25] Пор. Д-р М. Лозинський, Іван Франко. Видання Союзу Визволення України, Відень 1917, ст. 49-50.

[26] Тут і далі підкреслення мої, В. Д.

Т. Калитовський

ПЛАНЕТА МАРС

(З нагоди протистояння Марса в дні 11. вересня 1956 р.)

Сусідня з Землею і перша зовнішня плянета Марс здавна притягала до себе увагу не тільки астрономів і аматорів астрономії, але також і звичайної публіки. Це зацікавлення плянетою є різне. Воно стоїть у зв'язку з тою обставиною, що дослідження М. обмежується до того часу, коли плянета найближче підходить до З., а це буває під час т. зв. протистояння, чи опозиції. Тоді З. і М. находяться по тому самому боці Сонця, на одній прямій лінії з ним, з Землею посередині. Тоді освітлений бік плянети є звернений в бік З., подібно як диск Місяця під час повені.

Протистояння повтаряється у нерівних відступах часу, менш-більш кожних 26 місяців, та не всі є однаково сприятливі для спостережень. Орбіта З. малощо відхиляється від кола, але орбіта М. є доволі ексцентричною еліпсою. Тому, коли М. є у присоняшній точці своєї орбіти, його віддаль від Сонця дорівнює 128 мільйонів миль, а у відсоняшній 155 млн. миль. Коли б отже протистояння випало в присоняшній точці дороги М., він був би віддалений від З. на 35 млн. миль. Коли б це сталося у відсоняшній, тоді на 62 млн. миль. Сприятливі або т. зв. великі протистояння повторяються що 15 або 17 років і коли випадуть в місяцях липні, серпні або вересні, наближення плянети до З. є менше, як 40 млн. миль. Два останні були в роках 1937 і 1939. Тепер цей цикл повтаряється з таким вислідом, що в 1954 р. (25. VI.) віддалення було 40.3 млн. миль, а 11 вересня 1956 року буде ще менше, бо 35.2 млн. миль. Наступні великі протистояння будуть у роках 1967 і 1971.

Ясно, що для голого ока представляється плянета лише як яскрава світяча точка, бо око невсилі бачити окремо двох точок, позірна віддаль яких менше одної кутової мінути. Навіть коли М. є найближче З., він є 150 разів дальше як Місяць, і тому навіть крізь сильні телескопи не можна бачити його так виразно, як Місяць.

Марс належить до плянет типу Землі, себто плянет малих розмірів, утворених із густих речовин (густота 3.8-5.5), які мають тверду поверхню і, за виїмком Меркурія, є оточені газовими атмосферами. Як і Земля Марс обертається довкола своєї осі протягом доби, що тільки на 39 хв. і 35 сек. довша від земної. Так само як вісь Землі і оборотова вісь Марса є похилена до площини його орбіти (на 25° 10'), а це значить, що на М. реґулярно відбуваються зміни пір року. Та вони тривають майже два рази довше, як на З., бо марсовий рік має 687 земних днів, або 668.8 марсових днів. Але під оглядом величини, а особливо маси М. далеко не дорівнює З. З одної земної кулі можна би зробити 7 куль рівних об'ємом, або 9 куль рівних вагою марсовій кулі. Наслідком малої маси сила тяжіння на поверхні плянети становить 38% земного тяжіння, себто людина ваги 200 фунтів важила б там 76 фунтів.

Марс єдина плянета, поверхня якої не закрита хмарами і нарівні з поверхнею Місяця легко доступна для спостережень. Це, мабуть, причина, чому цій плянеті посвячено більше уваги, як будь-якій іншій. Правда, недосвідчене око майже нічого не бачить на диску М., але досвідчені спостерігачі, при помочі великих телескопів, змогли поступово вивчити всю його поверхню і навіть скласти докладні мапи М.

Перше, що впадає у вічі при телескопічних спостереженнях М. — це яскраві білі плями розташовані на бігунах плянети, і тому названі полярними шапками. Така пляма найбільша на бігуні тої півкулі, де в дану пору є зима. З настанням весни вона починає зменшуватись, розпадається на часті, а на південному бігуні може навіть цілком зникнути. Одночасно, як пляма зменшується, витворюється довкола неї темна смуга. Найбільш природним поясненням цього явища є припущення, що білі плями — це нагромадження снігу та льоду, подібно, як на бігунах З. Тоді темна смуга, це багнистий терен, що утворився після стоплення льоду. Однак верства снігу чи льоду на бігунах М. не може бути навіть приблизно така груба, як це є на бігунах З., тільки всього кілька цалів грубости: бо холодне марсове Сонце не могло б достачити стільки тепла, скільки потрібно, щоб стопити грубу верству льоду, нехай і під час довгого марсового літа. Так отже, хоч полярні шапки дають нам наочне свідоцтво, що на М. мусить бути вода, то рівночасно свідчать про те, що її кількість є дуже обмежена. Дехто думає навіть, що цієї води ледве вистачило б, щоб наповнити басейн Великих Озер.

Як відомо, М. легко можна відрізнити від інших зірок і плянет по огнисто - червоному кольорі його світла. Через свій кривавий вигляд плянета і була названа ім'ям римського бога війни. Тепер всі дослідники М. прихиляються до думки проф. Ловела, що причиною цього кольору є пустині, вкриті скалами червонуватого чи оранжового кольору, які займають переважну частину поверхні плянети. Решта просторів, які мають темне забарвлення, були названі давніше морями. Коли б це були збірники води, вони мусіли б давати рефлекси соняшного світла, які можна б безумовно помітити з З. Але нічого такого не спостережено. Тому тепер гадають, що „моря" — це низовини, де збирається в невеликій кількості вологість.

На терені тих „низовин" видко області, які виказують сезонові зміни кольору. Їх темно-зелена весняна краска влітї стає синьо-зеленою, а восени робиться брудно бурою, Ці сезонові зміни суґґерують здогад, потверджений ще іншими обставинами, що на М. існує якогось роду веґетація.

Свого часу агенція ТАСС оголосила сенсаційну вістку, що совєтські учені відкрили на М. рослинність, яка своєю різнородністю не уступає земній фльорі. Коли однак взяти до уваги недостатню вологість і суворі кліматичні умовини, що панують на М., де серед літа вже звечора температура падає нижче точки замерзання води, то годі припустити, щоб вищі рослини, які як насінні або папоротні, мали змогу рости в таких умовинах. Радше треба сподіватись, що ця рістня, якщо вона існує, подібна до рістні арктичної тундри, що складається головно з нижчих рослин, таких як мохи і обрісники.

Сьогодні не підлягає сумніву, що М. посідає атмосферу. Про це свідчать, між іншим, дуже рідкі хмари, які деколи постають на великій висоті і тоді закривають на деякий час частину поверхні М. Найкраще вони виступають на фотознімках, знятих через сині фільтри. Іншого роду хмари — це т. зв. жовті, на нижчому поземі. Їх уважають за тумани дрібного пилу, піднятого вітром понад пустинями М. під час буревіїв.

Атмосфера М. мусить бути дуже рідка. Багато рідша, як на вершку Евересту. Її тиск на поверхню плянети всього 2½ цаля. Про її склад знаємо не багато. Спектроскопічно стверджено тільки присутність двоокису вуглецю. Не можна було ствердити, ані присутности кисню, ані пари водної. Це не значить, що їх зовсім немає, тільки, що кількість тих газів в атмосфері недостатня, щоб їх можна викрити вживаними методами.

Рідка атмосфера М. легко пропускає промені, але не дає доброго захисту перед випромінюванням тепла (недостача пари водної). Тому різниці температури між днем і ніччю дуже різкі і доходять до 200° Фаренгайта. Найвища температура міряна літом на рівнику 85° до 90° Ф.

Коли мова про М., годі не згадати про т. зв. Марсові канали. Історія датується від часу протистояння М. у 1877 р., в якому були теж відкриті два малі сателіти цієї плянети. (Вони носять імена товаришів бога війни, якими були Деймос і Фобос, цебто Страх і Жах). Отож коли в тому часі визначний італійський астроном Скіяпареллі звернув свій 9-цалевий рефрактор на погідне і чисте італійське небо, щоб спостерігати М., він зауважив тонкі, темні лінії, що сполучали ясні „суходільні" простори з темними „морями". Не знаходячи відповідного терміну, він назвав їх каналами. Канали біжать сотні миль у докладно прямому напрямку, себто вони йдуть по великих колах Марсової кулі. Та обставина і надана їм назва „канали" зродили гадку, що тут йдеться про штучні іриґаційні споруди, побудовані інтеліґентними істотами, щоб проводити воду з полярних шапок, по найкоротших лініях почерез пустині М. Але, щоб побачити такі споруди з віддалі багатьох мільйонів миль, їх ширина мусіла б виносити бодай яких 30 миль, що видається дуже неправдоподібним, коли взяти до уваги недостачу води на цій плянеті. Цю трудність можна обійти, коли враз із американцем Ловелом приймемо, що бачимо не самі канали, тільки наводнені ними простори, вкриті рослинністю. Гіпотеза інтеліґентних жителів М., що користуються високою технікою, так переконливо уарґументована Ловелом у його творах про М., сьогодні має тільки історичне значення. (Парсевал Ловел, фундатор астрономічної обсерваторії у Флеґстафф, Арізона, призначеної для вивчення плянет, головно М. Автор творів: Марс і його канали, Марс остоя життя, Розвиток світів). Вона падає враз із ствердженням відсутности кисню в атмосфері М., без якого вище тваринне життя абсолютно неможливе. Проте, не виключена можливість, що М. колись посідав у своїй атмосфері і кисень і пару водну. Але кисень, як дуже активний елемент, об'єднався із складниками скал на пов. М., творячи окиси, відповідальні за руду краску пустинь. Разом з убутком життєдайного елементу скорочувалося і гинуло органічне життя, доки не залишилися лише найбільш видержливі форми рослин, та може ще деякі нижчі тварини (т. зв. анероби, що можуть жити в середовищі, позбавленому кисню).

Коли канали не є ділом інтеліґентних істот, то вони можуть бути творами природних сил, тектонічних чи вульканічних, або просто оптичними ілюзіями обсерваторів.

Саме М. наблизився знову до З. як рідко коли. Через деякий час червона плянета буде найяснішим світлом зоряного неба. Шукати її належить на південно-східнім боці небосхилу в констеляції Водяника. Астрономи з цілого світу порозумілись для спільної акції, щоб перевірити дотеперішні осяги у вивченні плянети, та здобути нові. Може цим разом удасться їм розв'язати також загадку каналів Марса.

Д-р Зенон Нижанковський склав адвокатський іспит

Правниче звання з Европи вважають за одне з найменш потрібних у цій країні і з найменшим виглядом на успіх. Тільки нечисленні одиниці з-поміж новоприбулих держаться його і є готові будувати на ньому свою будуччину. Між ними слід відмітити д-ра Зенона Нижанковського, який саме склав в Вашинґтоні, Д. К., адвокатський іспит.

Д-р Зенон Нижанковський

Це не був перший адвокатський іспит д-ра Нижанковського, бо був він ще в Західній Україні успішним адвокатом.

Д-р Н. почав був свої правничі студії ще на австрійському університеті перед розпадом Австрії. Потім перервав їх, щоб, маючи вже покінчену Торговельну Академію, працювати в нафтовому промислі в Галичині і так заробляти на життя. Але під час того докінчив правничі студії, одержав титул доктора прав і, маючи вже 34 роки, склав адводатський іспит та відкрив канцелярію в Дрогобичі. Практику, що зразу пішла дуже успішно, перервала війна. Д-р Н. виїхав до Люблина і там практикував далі, виступаючи перед німецьким Спеціяльним Судом (Зондерґеріхт-ом). Там теж, в 1943 році став членом єдиної, бо першої й останньої адвокатської екзамінаційної комісії, в українській мові для українців кандидатів адвокатури, за межами України, якій проводив пок. д-р Степан Баран. Після війни жив у Німеччині і далі практикував як адвокат перед німецькими й американськими судами в Авґсбурґу. В той час був теж головою Повітового Громадського Суду при ЦПУЕ в Авґсбурґу.

В 1949 році приїхав до ЗДА. Працював спершу фізично, щоб заробити на життя, аж поселився в Вашинґтоні, де почав працювати в Забезпеченевій Компанії. Тоді теж почав вчитися на Університеті Джорджа Вашинґтона на вечірніх курсах, після праці. Протягом півтора року, не зважаючи на вік (59 літ), недугу і дві поважні операції, закінчив студії титулом маґістра порівняльного права на весну 1956. Негайно, після енерґійної підготовки зголосився до державного адвокатського іспиту. Як звичайно — не багато склало його з успіхом. Але між ними був д-р Нижанковський. Його успіх треба відмітити особливо між успіхами наших нових поселенців у цій країні. Це успіх сильної волі, віри в свої сили, бажання йти вперед у житті, не зважаючи на обставини й вік... Це успіх, що може бути заохотою для неодного з наших правників, новоприбулих, особливо молодших. А для д-ра Нижанковського це напевно тільки початок для кращої і ще більш успішної позиції в житті.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Балтімор, Мд.

Праця Відділу Українського Музичного Інституту.

Важливий і цінний навчальний осередок для української молоді в Балтиморі — це Відділ Українського Музичного Інституту під керівництвом п. Лідії Шав'якової. Фортепіян і теоретичні предмети — це основні предмети навчання балтиморського Відділу УМІ. Двічі річно влаштовує цей Відділ учнівські пописи, які є милою культурною розвагою для української громади в Балтіморі. Ось в останніх днях червня ц. р. відбувся другий річний попис учнів цього ж Відділу УМІ, на якому виступали: Леся Пісецька, Ляля Юзефів, Іляна Шав'як, Петро Курилас, Юстина Тим'юк, Олько Траска, Марійка Хмілевська, Олег Булавка, Слава Зелинська, Дарія Поліщук, учні І-го, ІІ-го, і ІІІ-го року навчання: крім них брала в цьому пописі участь теж Арета Галущинська, учениця ІІІ-го року навчання з Відділу УМІ в Клівленді. Учні грали впевнено, вирівняно і гладко. Зокрема учні вищих років навчання звертали на себе увагу технічним поступом, що його вони здобули в УМІ. Відносно програми попису приємно вражало те, що велика її частина була присвячена українській пісні в укладі українських і чужих композиторів.

З вереснем ц. р. балтиморський Відділ УМІ входить у третій рік свого навчання. Своєю дотеперішньою працею цей Відділ підвиховав музично кільканадцятеро українських дітей, а декілька юнаків та юначок настільки, що комітети кількох цьогорічних національних імпрез просили, щоб допустити їх, як молоденьких солістів, на сцену. Український Музичний Інститут навчив своїх учнів любити українську пісню, дорожити та гордитись нею, як великим культурним скарбом, що його у спадщині дістали ми від наших предків, і цим самим защепив їм велике прив'язання до нашої національно - культурної традиції, яка велить давати першенство творам українських композиторів. Цього духового скарбу не зможе дати українській молоді жадна чужа музична школа. Крім того Український Музичний Інститут, де всі предмети навчання ведуться в українській мові, має теж глибоко-додатній національно - виховний вплив на своїх учнів і зневтралізував неодну отруйну небезпеку вулиці. Тож і неодин батько чи матір, що поважно ставляться до виховання своїх дітей, вспіли переконатись, що музична освіта дуже влегшує виховні завдання батьків, зокрема в еміґраційних обставинах, та ублагороднює їхні діти. Музичні пописи учнів УМІ мають уже своїх постійних слухачів між балтиморським громадянством, і їхнє число з кожним півроком більшає. Це свідчить, що УМІ своєю, мистецьки добираною, програмою пописів дає не тільки естетичну розвагу слухачам, але й музично виховує нашу публіку. І тому треба сподіватися, що з новим шкільним роком прихильність балтиморської громади до своєї єдиної української музичної школи в цьому місті тільки поглибиться у формі збільшення числа учнів, і цим самим влегшить балтиморському Відділові УМІ виконувати ті музично-научні та національно- і громадсько - виховні завдання, що на нього покладені.

Богдан Мелянський.

Нова назва політичної організації — ОУНз

„Український Самостійник" (Мюнхен) з 2-го вересня ц. р. містить таке повідомлення:

„Політична Рада і Екзекутива Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів (ЗЧ ОУН), повідомляють, що у висліді референдуму, переведеного в часі від 12 січня до 30 червня ц. р. згідно з постановою 1-ої Делеґатської Конференції ЗЧ ОУН, яка відбулася 25-26 грудня 1955 р., Закордонні Частини Українських Націоналістів (ЗЧ ОУН) модифікують свою дотеперішню назву на Організація Українських Націоналістів закордоном (в скороченні ОУНз) і від сьогодні виступають тільки під цією змодифікованою назвою". Цю зміну назви в середовищі популярно званому „двійкарями", переведено для того, щоб уникнути спільної назви з ЗЧ ОУН Ст. Бандери.

Президент взяв участь у відкритті меморіяльної каплиці в пошану своєї братови

Юніверситі Парк, Па. — 9-го вересня президент Айзенгавер взяв участь у відкритті меморіяльної каплиці в пошану своєї братови, покійної дружини його молодшого брата д-ра Мілтона Айзенгавера, який від 1950 року був президентом Стейтового Пенсилвенійського Університету, а від жовтня переходить на те саме становище до університету Джана Гопкінса в Балтімор, Мериленд. Президент прилетів на малому літаку з Вашинґтону разом із своїм особистим секретарем Джеймсом С. Гаґерті, і на летовищі повітав його брат д-р Мілтон. В тій урочистості взяли участь представники родин Айзенгарів і Ікін, бо пані д-р Мілтон Айзенгавер була з цієї родини. В неділю відкривали протестантську каплицю, римо-католицька каплиця вже відкрита була давніше, а ще мають збудувати каплиці для інших віровизнань.

МОСКВА „РОЗКУРКУЛЮЄ" РОБІТНИКІВ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

кулятивними елементами", кидають працю в державних установах та підприємствах, бо корова чи свиня в більшій мірі і надійніше, як держава, забезпечують їм і їхнім родинам екзистенцію. А якщо навіть і оплачується робітникові чи службовцеві працювати в фабриці чи установі, але вони все ж кидають в них працю і беруться плекати худобу, то чи не є це виявом пасивного спротиву режимові, наслідком бажання усунутися від державної „опіки", щоб матеріяльно залежати від себе самого?

До речі, згадані в постанові „спекулятивні елементи", що плекають худобу і продають м'ясо та молоко населенню (яких держава неспроможна йому достарчити), в постанові Верховного Совєту з 1953 року називано зовсім інакшими епітетами і всіляко до тої справи заохочувано. А проте, якщо вони в совєтській термінології, яка дуже швидко змінюється, є сьогодні „спекулятивними елементами", то не слід забувати, що з перших же днів існування совєтської системи цей ініціятивний і працьовитий прошарок населення, на який влада завжди звалювала всі провини за своє нездале хазяйнування — це далеко не всі спекулянти в тому значенні, як його розуміють у вільному світі. В голодні роки, починаючи від 1921-го, коли численні „заградительні отряди" грабували в населення на залізничих стаціях та роздоріжжях все, що можна з'їсти, „спекулятивні елементи", з риском для власного життя привозячи з села до міста харчі для себе й на продаж, врятували багато тисяч людей від голодової смерти.

В. С-ко

ПОВІДОМЛЕННЯ

Запланована Союзом Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) в днях 14-16 вересня на відпочинковій оселі „Союзівка" в Керганксоні, Н. Й. Літня Конференція Високошкільної Молоді перенесена на один тиждень пізніше і відбудеться в днях від 21 до 23 вересня ц. р. Високошкільна Конференція в Шикаґо відбудеться, як подано, в днях 15 та 16 вересня.

Управа СУСТА

В неділю, 16-го вересня 1956 р., о год. 2-ій п. пол

відбудеться

ПОСВЯЧЕННЯ НАГРОБНИКА

б. п. пл. розв. Володимири РАБКЕВИЧ

на кладовищі Укр. Катол. Церкви в Клівленді, Огайо.

Нагробник виконала фірма Great Lakes Granite Dist., Inc., Cleveland, за проєктом інж. архітекта Тараса Козбура, якому за безінтересовний труд, складаємо щиру подяку.

На посвячення запрошуємо делеґатів сусідніх Пл. Станиць та громадянство м. Клівленду.

Комітет Будови Нагробника при Пластовій Станиці в Клівленді

НОВІ КНИЖКИ

ЗАВЗЯТТЯ ЧИ СПОКУСА САМОВИПРАВДАННЯ

Євген Онацький. Нариси з суспільного життя. Видання Першої Української Друкарні у Франції. 1956 р.

Філософські теми потребують особливо вправного пера. Філософія, як переломлення крізь призму власного світовідчуття розумувань великих мислителів людства, найтяжча ділянка для читацької маси. Але популярність викладу усуває цю небезпеку. Висока матерія людської душі, її багатогранної діяльности, її прихованих нюансів, раптом стає доступною розумінню, видимою, як тисячі камінців на дні прозорої річки.

Знаний і заслужено авторитетний публіцист Євген Онацький належить до того щасливого вийнятку серед публіцистів, який уміє майже з перших рядків захопити увагу читача і тримати його в напрузі до закінчення твору. Автор назвав свій твір „Нариси з суспільного життя". Ні, це не лише нариси, це ціле мереживо шляхетних думок і висновків, це саме та „цілюща вода" на спрагле істини серце, про яку згадується в коротенькій передмові від Видавництва... Автор — ідеаліст до найглибших глибин своєї душі, і тому все в нього чисте, все гарне і викликає охоту наслідування, бо ж ніщо не гнітить так, як власна недосконалість.

Чудесні постаті оживлює своїм пером Євген Онацький. Ось велетень духа Тоті-незламний і непоборний, що перекинув догори ногами поняття про трагедію каліцтва, що переміг себе і навчив перемагати інших. Ось сліпий поет Мільтон, який звеличив англійську літературу. Ось спаралізований Пастер продовжує свої досліди, щоб забезпечити майбутнє людство перед сказениною. Всі згадані постаті могли „самовиправдатись" особистим нещастям, але, навпаки, ущасливлювали людей, поставивши на останнє місце самих себе.

Євген Онацький нерідко звертається до євангельських подій і уточнює відомі загальнолюдські постуляти, наприклад: „Кому багато дано, від того багато й жадатимуть". Ось дві постаті — Юда і Пилат. Юда — темна людина, що спокусилася на гроші і сама себе засудила на знищення, придавлена тягарем власного сумління. Пилат в інтерпретації Онацького — більший злочинець, ніж Юда.

„Пилат — людина закону, людина права, людина високоосвічена, — Пилат знав, що Христос був безвинною жертвою наклепів, і все ж, на вимогу фарисеїв та нацькованого ними натовпу, умив руки і заявив, що його хата зкраю".

Скільки таких Пилатів є серед сучасних діячів світової політики та й (у малому маштабі) серед нас самих!

Питання самопожертви, одно з найтрудніших питань нашого еґоїстичного віку, чудово ілюструває Онацький прощальним передсмертним віршем невідомого японця:

Я переможу море,
Перегороджене дротом
Ії мінами.
Я розкидаю свої кості,
Як блискучі перли.
Але другого дня,
Коли ми зійдемося
В святині Язукуні,
Сіятиме над світом
Такий світлий,
Тріюмфальний ранок!

Чи не в цьому секрет усіх перемог правди над злом, світлого над темним, чистого над брудним, які досі знало людство?

Євген Онацький уміло переплітає різноманітні приклади світової історії з історією й сучасним становищем нашої батьківщини. З подивугідною ерудицією автор подає аналогії Світ-Україна в усіх ділянках життя, і ми, як у дзеркалі, бачимо наші помилки, зриви, трагедії, ми наче переглянули документальний фільм і докраю вражені тим, що знали давно, але не давали собі труду глибоко в те все вдуматись.

Часами Онацький виростає на віщуна, що охоплює суть усієї нашої епохи. Він пише:

„Горе й трагедія для музиканта — в царстві глухих. Але найбільше горе й трагедія для людини духа в царстві людей, що бачать тільки „матерію" і роблять із неї найстрашнішу й найзгубнішу ілюзію, що вбиває живу віру в вічне життя і робить із людей безвідповідальних двоногих комах... неймовірно жорстоких і злих".

Хто скаже, що це не так, Хто заперечить „пістряк нашого віку" — еґоїстичний матеріялізм, який і в масовому і в індивідуальному розумінні тягне за собою духовий реґрес, фальшиву орієнтацію і знеоднинення.

Та поруч гірких істин, поруч начебто зачарованого кола безвихідности, Онацький має лік на тяжку недугу. Він висуває по-
„Надія — справжній атрибут
стулят переможеної нації.
живого слова. Чим активніше людина живе, тим вона більше надіється. Надія спонукує діяльність, розпалює творчість, збуджує приховані сили. І тому найшкідливіша людина в суспільстві та, що вбиває надії".

Всі сторони людської духовости на різних етапах її розвитку, весь складний комплекс нашого „я" охопив Є. Онацький у своїх нарисах, починаючи від примітивного, буденного й кінчаючи тим, що є поза сферою нашого розуміння.

Вартість такої книжки очевидна. Вона синтезує досвід історичних авторитетів. Вона допомагає людині продертися крізь хащі сумнівів. Вона наче очищує мозок і серце від намулу матеріялізації, обивательщини, дріб'язковости, і кожний, хто прочитає цю гарну книжку, почує себе відсвіженим і заспокоєним, як змучений мандрівник після купелі.

А. Галан

НОВА „МІСС АМЕРИКА"

Меріям Енн МекНайт із Південної Каролайни була обрана на „Місс Америку" на 1957-ий рік, під час великого фестивалю в Атлантик Сіти, Н. Дж., в неділю, 9-го вересня.

Підсумки Конференції Об'єднання Українських педагогів

В днях 1-го та 2-го вересня ц. р. відбулася в будинку УНО в Торонті Перша Науково-Методична Конфереція при участі 148 зареєстрованих делеґатів і гостей.

На цій конференції були як гості Преосвященний Кир Ісидор, президент КУК — адвокат Яремович, голова Культурно-Освітньої Ради при КУК — проф. д-р Яр. Рудницький, представники Шкільної Ради при УККА — візитатор д-р Кость Кисілевський і ред. Б. Романенчук, як теж представники преси, вчителі, виховники й батьки.

Вислухавши низку доповідей на ідеологічні, організаційні й методичні теми, конференція ухвалила відповідні резолюції. Важніші з них заторкують питання: Загальнонаціональної педагогічної праці учительства, розбудови рідного шкільництва в Канаді і підготовки учительських кадрів, розбудови ОУП та її членства, перенесення осідку Шкільної Комісії КУК з Вінніпеґу до Торонта, координації шкільних підручників та програм навчання і виховання в усіх школах Канади, ЗДА й інших країн поселення, підтримки „Учительському Слову" — педагогічному органові, розбудови рідношкільних бібліотек, публікації методичних доповідей тощо.

● **В Індії** жінки належать до відсталих верств населення — вирішила офіційна комісія, покликана урядом для ствердження, які саме верстви народу найбільш відсталі і в чому саме. Комісія ствердила, що індійські жінки не користуються соціяльними правами, залежать цілком від своїх чоловіків, і тільки серед досвідченої інтеліґенції відносини для жінок трохи кращі.

● **На Кипрі** англійці заарештували Нікоса Kраніdіотіса, секретаря екзархату Православної Церкви й колишнього приватного секретаря, засланого архиєпископа Макарія. О другій годині ночі переведено в його домі поліційну ревізію й забрано його на поліцію. В офіційному комунікаті сказано, що здобуто докази про його участь в підпільно-революційній ЕОКА і що він — „небезпечний чоловік". — Тому, що терористи часто користуються у виконуванні своїх замахів роверами й мотоциклами, від год. 7 вечором до год. 4 ранку заборонено їздити на роверах і мотоциклах.

ВСЯЧИНА

КНИЖКА ПРО ЖИТТЯ ПАНІ АЙЗЕНГАВЕР ЗА 35 ЦЕНТІВ

Олден Геч видав книжку кишенькового формату про життя пані Айзенгавер, до якої ілюстрації зробив Аллін Ґейті. Ця книжка називається „Червоний килим Мемі Айзенгавер", і в ній описане життя дружини президента від шкільних часів до її приїзду до Білого Дому. Цю книжку продають в книгарнях по 35 центів.

РОБЛЯТЬ МАПУ КОСМІЧНИХ ПРОМЕНІВ

Крайове Географічне Товариство повідомляє, що шведський торговельний корабель „Ломмарен" на початку вересня виїжджає з порту в Ґотенборґ, щоб збирати дані до нарисовання мапи космічного проміння. Космічне проміння — це частинки, які зі світових просторів бомбардують нашу землю зі швидкістю 186,000 миль на секунду. Гроші на ці досліди дали наукові інституції ЗДА, Канади і Швеції. Ці досліди триватимуть під час Міжнародного Геофізичного Року 1957—1958.

КАНДИДАТУРА „ДЖО СМИТА" НА РЕСПУБЛІКАНСЬКІЙ КОНВЕНЦІЇ

На Республіканській Номінаційній Конвенції в Сан Франсіско не було боротьби між кандидатами, бо на становище кандидатів на президента і віце-президента було тільки по одному кандидатові: Айзенгавер і Ніксон. Та під час голосування на кандидата на віце-президента настало мале замішання, коли делеґат і з стейту Небраска Террі Карпентер заявив, що він голосує на „Джо Смита". Предсідник конвенції конґресмен Джозеф Мартин зі здивуванням запитав: „На кого?". Карпентер повторив, що на „Джо Смита". Карпентера вивели зі залі, і голосування відбувалося далі. Пізніше виявилося, що делеґат Карпентер хотів тим способом запротестувати проти того, що предсідник конвенції не хотів прийняти зголошеної Карпентером кандидатури неназваної особи. При кінці голосування Карпентер віддав свій голос на Ніксона.

КНИЖКА И ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ В ДОМІ КОЖНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ЛЮДИНИ

✝

Дня 21-го липня 1956 р., в Шикаґо, Ілл., помер

бл. п. **ГРИГОРІЙ ІВАНЕНКО**

нар. 20. 5. 1922 р. в м. Лозова, Україна.

Покійний був примірним громадянином, добрим батьком і гідним християнином. Тіло Померлого спочивало в каплиці погреб. завед. п. Михайла Капока в Шикаґо. Дня 22-го липня ц.р. в неділю, о 7-ій год. вечора, в каплиці заведення М. Капока відправлено панахиду по Покійному Григорієві, яку відправив о. Микола Литваківський і диякон Іван Покотиленко. Дуже гарно співав хор під дириґентурою Івана Настоящого. На панахиді було велике число людей. Дня 23-го липня в понеділок Тіло Померлого було перевезене до Української Православної Церкви св. Софії. О. Микола Литваківський відправив заупокійну Службу Божу. Потім Тіло Покійного перевезено на цвинтар Елмвуд. На цвинтарі о. Микола Литваківський відправив похорон. Всі вірні за Покійним Григорієм Іваненком прощалися у великім смутку і з плачем. По похороні всіх запрошено на спільний обід.

По Покійному Григорію Іваненкові осталися в смутку Дружина Антоніна, син Григорій, донька Наталка, Шуряк Іван, і тесть Федір.

Вічна Тобі Пам'ять Григорію Іваненко!

ПОДЯКА

З приводу смерти Найдорожчого Нашого Мужа, Тата і Друга бл. п. **ГРИГОРІЯ ІВАНЕНКА**, складаємо щиру подяку погреб. заведенні п. Михайла Канюк, о. Миколі Литваківському, дияконові Іванові Покотиленко, дириґентові місцевого хору Іванові Настоящому і хористам, та присутнім із сусідньої української церкви. Також дякуємо за вінки, за авта і всім тим, що допомагали при влаштуванні обіду та всім, що прибули на похорон і нас розраджували в цьому тяжкому горю.

Дружина АНТОНІНА ІВАНЕНКО з дітьми.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Б-во св. Йосафата Відд. 217, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 16-го вересня, о год. 2-ій по пол., в церковній залі 305 Гудсон Евню. Проситься всіх членів прийти бо маємо багато справ до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівняти довг. — Управа.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во І. Франка Відд. 83, повідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в суботу, 15-го вересня, о год. 6-ій веч., в домі Т-ва УАГорожан, 847 Н. Френклин вул. Проситься членів прибути на ці збори та вирівняти свої залеглості. — С. Чорномаз, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Збори Б-ва св. Петра і Павла Відд. 220 відбудуться в суботу, 15-го вересня, о год. 7:30 веч. в парафіяльній залі 4952 Полайн вул. Довжні члени мають вирівняти свої залеглості бо інакше будуть суспендовані. Приведіть зі собою своїх знайомих, які ще не є членами в УНСоюзі. Маємо деякі зміни при вписуванні щодо віку і лікарських оглядин. — М. Михайлишин, предс.; П. Влдий, кас.; Г. Гарасим, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — Б-во св. І. Хрестителя Відд. 277, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 16-го вересня, о год. 2-ій по пол., в домівці Укр. Гор. Амер. Клюбу при 53 Вітмор вул. Збірка вкладок того ж дня в церковній залі по обох Сл. Божих. — Управа.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Трикватральні збори Б-ва св. о. Николая Відд. 5 відбудуться в суботу, 15-го вересня, о год. 7:30 веч., в залі Укр. Кат. Церкви Чесного Хреста, 37-09 — 31 Ave. Просимо всіх своїх членів прийти на збори бо є важні справи до рішення. Буде звіт контр. комісії за другий квартал. Просимо всіх українців, які ще не є членами УНСоюзу, щоб прийшли і вписалися в члени. Довгуючих членів просимо вирівняти свою залеглість. — І. Сидор, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — С-во Преч. Діви Марії Відд. 112 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 16-го вересня, по 3-ій і 4-ій Службі Божій. Ті, які ще не одержали білетів на спільне снідання св. Причастія з нагоди 45-літнього існування нашого Т-ва, можуть одержати на зборах. Просимо всіх прибути на Службу Божу 23-го вересня о год. 8:30 рано. — А. Купер, секр.

ГУДСОН, Н. Й. — Б-во св. Арх. Михаїла Відд. 476, повідомляє своїх членів, що трикватральні збори відбудуться в неділю, 16-го вересня, зараз по Сл. Божій в парафіяльній залі, 59-69 Партісон вул. Обов'язком кожного члена бути на тих зборах без різниці чи має платити чи ні. Є дуже важна справа до полагодження. — Управа.

• РОЗШУКИ •

Пошукую панів Михайла і Івана ТРОПНАРІВ, які правдоподібно мають бути десь в Канаді. Ваша сестра Ірка просить про вістку від Вас.
Mrs. MARIA WONS PELENSKY
931 Michigan Street
Toledo 4, Ohio

Петро БРАГАР пошукує Міхала КУЗІВА з с. Сусулівка, повіт Чортків, який перебуває десь в Бразилії. Маю письмо від батьків.
PETRO BRAHAR
2054 N. Whipple Street
Chicago 47, Illinois

ВОВК СТАНІСЛАВ
та
ШУБЕЛЯК Розалія з ВОВКІВ,
які походять зі села Угерці мін. коло Ліська, та замешкували до 1939 р. Harwot miners, Hazleton, Pa., шукає за вами ваш брат
ВАСИЛЬ ВОВК.
Прошу писати на адресу:
S. GATZ,
1646 Echo Park,
Los Angeles 26, Calif.

о. ШЕВЧУКА ДМИТРА
зі Станиславівщини
і
уч. БОРСУКА ВОЛОДИМИРА
пошукує
ШЕВЧУК ОЛЕНА ЮРІВНА
Адреса:
20163 Charest Street
Detroit 34, Mich., USA

ТАРЗАН, ч. 3735. Швидка дія.

CLIMBING FREE FROM THE TRAMPLING FEET, BART ALSO SPOTTED TARZAN AND COOLLY RAISED HIS RIFLE.

Піднявшись на своїх підтоптаних ногах, Барт також побачив Тарзана і спокійно звів рушницею.

BUT STILL ANOTHER ESCAPED THE ELEPHANTS' RAMPAGE — CHARLES BARNARD SAW TARZAN'S DANGER AND IMMEDIATELY DISPOSED OF THE COWARDLY GUARD!

Та ще один втік від фурії слонів... Чарлз Барнард бачив небезпеку, яка загрожувала Тарзанові і негайно розпорядився боязливою сторожею.

MEANWHILE, STRIKING WITH LIGHTNING SPEED, THE APE-MAN TACKLED MILO BEFORE HE COULD FIRE HIS WEAPON!

Тим часом, кинувшись із швидкістю блискавки, мавпо-людина схопила Міла, поки він міг вистрелити з револьвера.